

DOSTUPNÉ BYDLENÍ V 21. STOLETÍ

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE ORGANIZOVANÁ ČVUT V PRAZE

Ve dnech 21.–22. června se na půdě ČVUT v Praze uskutečnila konference o dostupném a udržitelném bydlení, kterou ve spolupráci s Evropskou hospodářskou komisí OSN a Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky organizovala Fakulta architektury spolu s Masarykovým ústavem vyšších studií ČVUT. Konference byla podpořena ze zdrojů TAČR v rámci projektu „Udržitelné a dostupné bydlení ve strategických plánech sídel“. Výstupem z konference je sborník „Dostupné bydlení v 21. století / Affordable Housing in the 21st Century“.

Konference byla zahájena úvodními slovy prof. Ladislava Lábusa, děkana Fakulty architektury, Daniely Grabmüllerové, zástupkyně Ministerstva pro místní rozvoj, a Eleny Szolgayové zastupující Evropskou hospodářskou komisí OSN. Řečníci zdůraznili význam problematiky bydlení v současném kontextu a její odraz v urbánní agendě EU.

Následovalo představení projektu „Udržitelné a dostupné bydlení ve strategických plánech sídel“ a cílů samotné konference. Tohoto úkolu se zhostili hlavní řešitel projektu prof. Michal Kohout z Fakulty architektury ČVUT a zástupce Masarykova ústavu vyšších studií architekt Petr Štěpánek. Kromě představení projektu bylo diskutováno bydlení z hledisek kulturní přiměřenosti, sociální soudržnosti, environmentální šetrnosti a ekonomické efektivity, podle principů Ženevské Charty udržitelného bydlení z roku 2015. Zdůrazněn byl rovněž paradoxní charakter samotného bydlení, jakožto komplexního fenoménu slučujícího v sobě privátní potřebu bydlet s celospolečenským charakterem bydlením jakožto dlouhodobě strategické investice, dále vnitřní nesoulad mezi naléhavostí globálně či národně vnímaných potřeb a cílů politiky bydlení vůči potřebám a postojům místních aktérů, stejně jako rozdíl ve vnímání bydlení ze strany specialistů a samotných bydlících či vztah mezi nároky a kritérii kladenými na novou výstavbu a existující stavební fond. I samotný název projektu v sobě

skrývá určitý paradox – udržitelnost a dostupnost bydlení jsou dvě legitimní dimenze problematiky, které jsou zároveň často – především v krátkodobém horizontu ve vzájemném střetu. Jiným případem složitosti otázek spojených s bydlením je tzv. paradox prosperity, nebo-li skutečnost, že při zvyšující se společenské prosperitě roste současně i potřeba a následně i ceny bydlení. Přitom ceny bydlení rostou zpravidla rychleji než příjmy obyvatel a rostoucím blahobytem má tak za následek snižující se dostupnost bydlení pro většinu obyvatel.

Hlavním řečníkem konference byl prof. Spiro Pollaris z Harvardské univerzity, který se ve svém projevu věnoval principům trvalé udržitelnosti v oblasti plánování a z nich vyplývajících změn v definičních rámcích využívaných v územním plánování, urbanismu i architektuře. Modernismus se soustředil na potřeby uživatelů a funkce budov při naplňování daných potřeb. Forma pak následovala identifikovanou funkci. V současnosti je diskutován mnohem širší dopad budov. Stavby jsou vnímány jako systémové prvky vystavěného prostředí, jako komponenty infrastruktury, entity vedoucí k sebe-udržitelnosti prostředí (self-sustainability) prostřednictvím šetření zdrojů či dokonce jejich produkcí. Představen byl program Zofnass, který se již deset let věnuje vývoji procesů, metod a nástrojů pro kvantifikaci udržitelnosti infrastruktury a měst v pěti kategoriích: kvalita života, alokace zdrojů, přírodní prostředí, klima a rizika či způsoby vedení neboli leadership.

Další program prvního dne konference probíhal ve třech navazujících panelech, jejichž cílem bylo představit a následně diskutovat předem zvolená témata. Panelisté na začátku krátce představili svůj pohled a poté v diskuzi odpovídali na otázky moderátorky i publika.

První panel nastínil problematiku dostupnosti a udržitelnosti bydlení, její aktuálnost a širší souvislosti. Zúčastnili se ho prof. Luděk Sýkora z Karlovy Uni-

verzity, prof. Michal Kohout a Tomáš Hudeček z ČVUT, Jiří Klíma z Ministerstva pro místní rozvoj, zahraničními hosty byli prof. Spiro Pollaris z Harvardské univerzity a Elena Szolgayová zastupující OSN. Hovořilo se o zvyšování koncentrace sociálně vyloučených osob v určitých oblastech, nutnosti vytváření sociálního mixu a funkční integrace, o nedostatečné kapacitě nové výstavby a nepřiměřené délce stavebních řízení, ale též o postavení obecních samospráv v rámci našeho plánovacího systému i rozpočtového určení daní a jejich omezené možnosti situaci efektivně řešit. Nepřekvapilo proto, že v rámci miniankety vyhlášené jako součásti panelu označili účastníci konference za nejvýznamnější příčinu nedostupnosti bydlení dlouhodobou nekonzistentnost a nekoordinovanost bytové politiky a příslušných plánovacích rozhodnutí.

Druhý panel představil příklady dobré praxe z EU i České republiky, přičemž převahu měli zahraniční hosté. Panelu se zúčastnili Agata Krause, konzultantka OSN pro městský rozvoj a bydlení, prof. Paloma Taltavull z Univerzity v Alicante a Wojciech Korbel za Technickou univerzitu v Krakově. Zkušenosti z Vídně prezentoval v zastoupení Petr Štěpánek a domácí zkušenosti přednesl radní pro oblast bydlení Adam Zábranský z magistrátu hlavního města Prahy. Příklady ukázaly, že každá země používá při uplatňování politik bydlení velmi odlišné nástroje. Hosté prezentovali vazbu bytové politiky a prostorového plánování v Anglii, nastavení nových měřitelných indikátorů prostřednictvím strategických plánů ve Španělsku, i problematickou kvalitu masivní a prсто-

rově málo koordinované výstavby bez adekvátní regulace v Polsku i vytváření sociálního mixu spojeného s vyšší kvalitou sociálních bytů jako klíčového principu rozvoje Vídně.

Třetí panel se zabýval možnostmi spolupráce mezi různými sektory při hledání řešení výzev spojených s bydlením. V panelu se sešli představitelé akademické obce David Tichý za ČVUT a Martin Lux z Akademie věd České republiky, se zástupci veřejných institucí reprezentovaných Jitkou Modlitbovou z Ministerstva práce a sociálních věcí a Ondřejem Boháčem, ředitelem Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy; za komerční sféru vystoupil Martin Svoboda, výkonný ředitel JRD Development. Skladba panelu tak odpovídala aktuální potřebě spolupráce veřejného,

vědecko-výzkumného a komerčního sektoru (tzv. triple helix) a umožnila propojování odlišných pohledů na danou problematiku. Diskuse odhalila, že v oblasti vzájemné informovanosti, komunikace i vyladování postojů vycházejících z odlišných východisek jsou v rámci našeho institucionálního i procesního prostředí dosud velké rezervy. Shoda panovala především v přesvědčení o nutnosti lépe koordinovat konkrétní bytové politiky a dílčí aktivity i na potřebě rychleji a kvalitněji stavět, méně potom na formách podpory sociálního mixu či na efektu a smysluplnosti kvantitativního nárůstu výstavby na trh bydlení v konkrétních situacích.

Druhý den konference byl rozdělen do tří paralelních sekcí. První se věnovala problematice Sídliště a probíhala

v anglickém jazyce za účasti zahraničních hostů. Představen byl projekt Fakulty architektury ČVUT 'Sídliště, jak dál?' zaměřený na dlouhodobou strategii prostorového rozvoje sídlišť v ČR a potažmo v celé postsocialistické střední a východní Evropě. Druhá sekce byla zaměřena na aktuální téma smart bydlení. Předmětem setkání byla debata o vztahu mezi chytrými řešeními, dostupností bydlení a plánováním v kontextu smart cities. Diskuse v poslední sekci probíhala formou workshopu a týkala se mezioborových aspektů bydlení v kontextu strategických plánů sídel. Cílem bylo blížeji identifikovat tematické oblasti, které se objevují či potenciálně mohou objevit ve strategických plánech měst a obcí, a které mají či mohou mít vliv na dostupnost a udržitelnost bydlení.

*Mgr. Lucia Dobrucká, Ph.D.
Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze*

*doc. Ing. arch. David Tichý, Ph.D.
Fakulta architektury ČVUT v Praze*